

Β.Ι. ΛΕΝΙΝ. Η ΧΡΕΟΚΟΠΙΑ ΤΗΣ Β΄ ΔΙΕΘΝΟΥΣ

Προλογικό σημείωμα στην αναδημοσίευση.

Ένα εξαιρετικά σημαντικό και επίκαιρο κείμενο του Λένιν, γραμμένο στη φλόγα του Α΄ Ιμπεριαλιστικού Παγκοσμίου Πολέμου. Ενός πολέμου ο οποίος επέδρασε καταλυτικά στο εργατικό επαναστατικό κίνημα, αναδεικνύοντας ανάγλυφα το εάν και κατά πόσο οι διάφορες συνιστώσες του εξυπηρετούσαν πράγματι την εργατική τάξη και τα συμφέροντά της, την προοπτική του κομμουνισμού, ή τα συμφέροντα της αστικής ή/και της μικροαστικής τάξης.

Ο Πόλεμος ανέδειξε στο προσκήνιο ανάγλυφα τους συσχετισμούς των δρωσών δυνάμεων, τις κοινωνικές/ταξικές αντιφάσεις σε εθνικό και σε διεθνές επίπεδο και τους τρόπους διαμεσολαβημένης ιδεολογικοπολιτικής και οργανωτικής έκφρασής τους, ιδιαίτερα στις ιμπεριαλιστικές χώρες. Σε εκείνες δηλαδή τις ισχυρότερες ως προς το κεφάλαιο χώρες, η αστική τάξη των οποίων, κάνοντας χρήση του μηχανισμού εκμετάλλευσης λόγω της ανισομέρειας σε παγκόσμια κλίμακα, μέσω της άντλησης μονοπωλιακών υπερκερδών, ήταν σε θέση να «μπουκώνει» την **βολεμένη και διεφθαρμένη στη ραστώνη της διαχειριστικής/διεκπεραιωτικής πρακτικής της μακροχρόνιας ειρηνικής περιόδου αστικής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας συνδικαλιστική και πολιτική ηγεσία της εργατικής τάξης** της, μέσω της εδραίωσης της θέσης και του ρόλου του προνομιακού στρώματος της «εργατικής αριστοκρατίας» στην διασφάλιση κοινωνικής συνοχής και συναίνεσης.

Έτσι ξεχώρισαν ανάγλυφα οι κύριες τάσεις του κινήματος: της «ταξικής ειρήνης», του οπορτουνισμού-ρεφορμισμού και της μαχητικής επαναστατικής συνέπειας, του κομμουνισμού, του αστικού/μικροαστικού σοσιαλσοβινισμού (της εκ των πραγμάτων συμπόρευσης με την αστική τάξη και τις ιμπεριαλιστικές συμμαχίες της) και του επαναστατικού διεθνισμού, με τις αντίστοιχες στρατηγικές και τακτικές.

Η τάση του δεξιού οπορτουνισμού – ρεφορμισμού, κρυβόταν μέσω χειραγωγικών πρακτικών πίσω από τεχνητές πλειοψηφίες και εσωκομματικά πραξικοπήματα εξισορροπιστών γραφειοκρατών, πίσω από «επαναστατική ρητορική», με όρκους πίστης στην στρατηγική του σοσιαλισμού-κομμουνισμού, την οποία μετέθετε στο αόριστο μέλλον (ως άκρον άωτον μιας αυτόματης «διαδικασίας εξελικτικής ωρίμανσης των συνθηκών χωρίς υποκείμενο», πίσω από «προσήλωση στην ορθοδοξία του μαρξισμού» κ.λπ. (Βλ. π.χ. το έργο του Καρλ Κάουτσκι).

Ο πόλεμος λοιπόν, όπως έδειξε ο Λένιν, έθεσε τους πάντες σε δοκιμασία, έφερε στην επιφάνεια ανάγλυφα την θεωρητική και πρακτική αντιστοιχία/αναντιστοιχία των κοινωνικών, ιδεολογικών και πολιτικών υποκειμένων με την εποχή και την συγκυρία και τελικά, κατέδειξε την ιστορική φθορά και χρεοκοπία μορφωμάτων και τάσεων πάλαι ποτέ επαναστατικών.

Επιπλέον, ανέδειξε την ζωτική δύναμη και την προοπτική των εκείνων των νέων καινοτόμων αυθεντικά επαναστατικών δυνάμεων, που -με επικεφαλής του Λένιν και

τους μπολσεβίκους- ανέπτυξαν δημιουργικά την επαναστατική θεωρία, διέγνωσαν με την βοήθειά της τον χαρακτήρα της εποχής, της συγκυρίας και του πολέμου και κατέκτησαν την ιστορική πρωτοβουλία των κινήσεων, που οδήγησαν στον θρίαμβο της Πρώτης Νικηφόρου Πρώιμης Σοσιαλιστικής Επανάστασης, της ΜΕΓΑΛΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΑΝΗΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ.

Επ' ουδενί λόγω δεν αρκεί η ιστορική αναλογία με το σήμερα.

Ωστόσο, το κλασικό κείμενο του Λένιν μπορεί να τροφοδοτήσει γόνιμο προβληματισμό ως προς την στάση, την θεωρητική και μεθοδολογική οπτική των επαναστατών στην κρίση και στον πόλεμο...

Είναι επιτακτική ανάγκη για το επαναστατικό κίνημα των ημερών μας η εξέταση του εν εξελίξει Παγκόσμιου θερμού Ιμπεριαλιστικού Πολέμου από την άποψη των ριζικών αλλαγών που έχουν επέλθει στους παγκόσμιους συσχετισμούς δυνάμεων, ιδιαίτερα τις τελευταίες τρεις δεκαετίες, μετά την ήττα του πρώιμου σοσιαλισμού στην ΕΣΣΔ και την Ευρώπη και την ραγδαία ενδυνάμωση της Λ.Δ. Κίνας, άλλων χωρών του πρώιμου σοσιαλισμού και του αντιιμπεριαλιστικού/αντιαποικιοκρατικού μετώπου.

Χρειάζεται ενδελεχής επιστημονική εκτίμηση του χαρακτήρα αυτού του εν εξελίξει πολέμου, των αντιφάσεων που έρχεται να επιλύσει/διευθετήσει, των εμπλεκόμενων σε αυτόν δυνάμεων και των προοπτικών που αυτές πρεσβεύουν (με όρους πρωτίστως μαρξιστικής πολιτικής οικονομίας), ανίχνευση του πρωτοφανούς κινδύνου ολοσχερούς καταστροφής/εξάλειψης της ανθρωπότητας, αλλά και του νέου φάσματος δημιουργικών-επαναστατικών δυνατοτήτων που αυτός περικλείει και αναδεικνύει στο προσκήνιο.

Ο πόλεμος περνά στην φάση της ραγδαίας κλιμάκωσής του στην Ευρώπη και στον κόσμο, επιφέροντας ριζικές αλλαγές. Αδράνεια και συνέχεια στάσεων και δράσεων βάσει της πεπατημένης ρουτίνας και στερεοτύπων του παρελθόντος συνιστά θανατηφόρο κίνδυνο για το επαναστατικό κίνημα και την ανθρωπότητα!

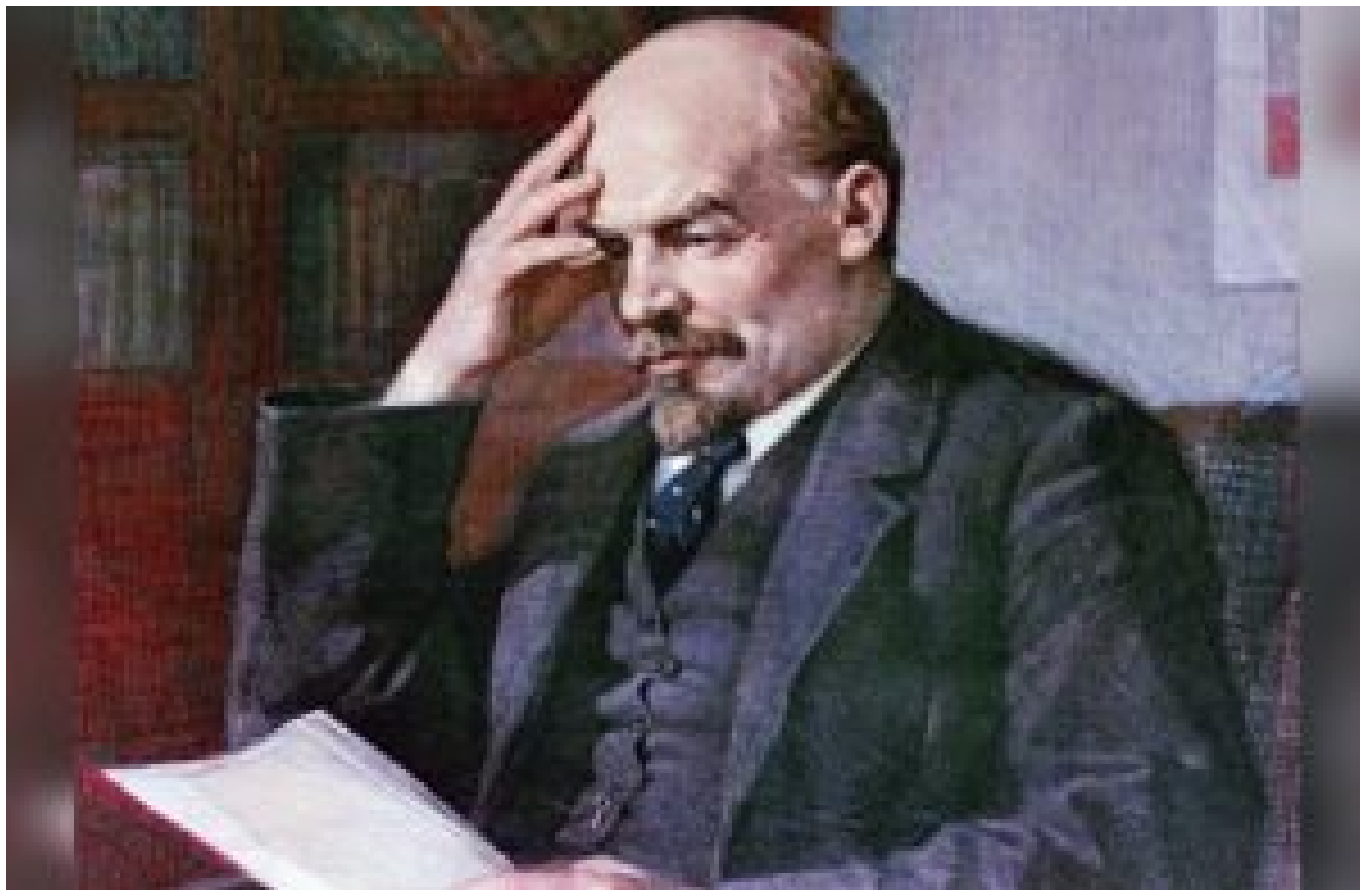
Όπως και στα προηγούμενα δύο συναρτώμενα με δομικές συστημικές κρίσεις κύματα Παγκοσμίων πολέμων, έτσι και σήμερα, ο Μεγάλος Ιμπεριαλιστικός Πόλεμος αναδεικνύει πιο ανάγλυφα τις ανεπίλυτες αντιφάσεις του παγκόσμιου κεφαλαιοκρατικού συστήματος, τους πλέον ασθενείς κρίκους κυριαρχίας του, άρα και το πρωτοφανές επαναστατικό δυναμικό που διαμορφώνεται και ωριμάζει, την προοπτική του ΕΠΟΜΕΝΟΥ ΚΥΜΑΤΟΣ ΝΙΚΗΦΟΡΩΝ ΠΡΩΙΜΩΝ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΝ.

Από αυτή την άποψη, όπως και στους προηγούμενους Παγκοσμίους πολέμους, το μέλλον ανήκει στις δυνάμεις εκείνες του επαναστατικού κινήματος που θα απεμπλακούν έγκαιρα από άγονες παρελκυστικές και επικίνδυνες αγκυλώσεις, σε εκείνες που θα σταθούν ικανές να διαγνώσουν επιστημονικά τις ριζικά νέες δυνατότητες της επαναστατικής προοπτικής και να εμπλακούν με τον βέλτιστο τρόπο στην θεωρητική και πρακτική-οργανωτική ανασυγκρότηση αντίστοιχου της εποχής ρωμαλέου νικηφόρου επαναστατικού κινήματος. Βλ. και [«Ουκρανία, παγκόσμιος πόλεμος και επαναστατικό κίνημα»](#). 1. Εισήγηση: Δημήτρης Πατέλης

Επ' ουδενί λόγω δεν αρκεί κάποια αναφορά στην ιστορική αναλογία του Α' ή και του Β' με το σήμερα, ώστε να ανατρέξουμε στην απλή στερεοτυπική επανάληψη στρατηγικής και τακτικών του κινήματος του παρελθόντος.

Ωστόσο, το κλασικό κείμενο του Λένιν μπορεί να τροφοδοτήσει γόνιμο προβληματισμό ως προς την στάση, την θεωρητική και μεθοδολογική οπτική των επαναστατών στην κρίση και στον πόλεμο...

Δημήτρης Πατέλης

Β.Ι. ΛΕΝΙΝ. Η ΧΡΕΟΚΟΠΙΑ ΤΗΣ Β΄ ΔΙΕΘΝΟΥΣ

Ιούνιος του 1915. «Άπαντα», 5η έκδοση, «ΣΕ», τόμος 26.

Αναδημοσίευση από ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ, Κυριακή 22 Απρίλη 2012

<https://www.rizospastis.gr/story.do?id=6807521>

Ένα σοβαρό επιστημονικό και πολιτικό ζήτημα που ο Κάουτσκι το παρέκαμψε συνειδητά, με κάθε λογής τεχνάσματα, προκαλώντας έτσι τεράστια ευχαρίστηση στους οπορτουνιστές, είναι τούτο δη: πώς μπόρεσαν οι πιο επιφανείς εκπρόσωποι της ΙΙ Διεθνούς να προδώσουν το σοσιαλισμό;

Εννοείται ότι το ζήτημα δεν πρέπει να το βάζουμε με την έννοια της ατομικής βιογραφίας της μιας ή της άλλης αυθεντίας. Οι μελλοντικοί βιογράφοι τους θα υποχρεωθούν να εξετάσουν το πρόβλημα κι απ' αυτήν την πλευρά, σήμερα όμως το σοσιαλιστικό κίνημα δεν ενδιαφέρεται καθόλου γι' αυτό το πράγμα, αλλά για τη μελέτη της ιστορικής προέλευσης, των όρων, της σημασίας και της δύναμης του σοσιαλσοβινιστικού ρεύματος. 1) Από πού προήλθε ο σοσιαλσοβινισμός; 2) τι είναι εκείνο που του έδωσε δύναμη; 3) πώς να τον πολεμήσουμε; Μόνο ο τρόπος αυτός τοποθέτησης του προβλήματος παρουσιάζει σοβαρότητα, ενώ η μετάθεση του ζητήματος στο επίπεδο των «προσωπικοτήτων» στην πράξη δε σημαίνει τίποτε άλλο παρά απλή υπεκφυγή, τέχνασμα σοφιστή.

Για να απαντήσουμε στο πρώτο ερώτημα, πρέπει να εξετάσουμε, πρώτο, μήπως το ιδεολογικοπολιτικό περιεχόμενο του σοσιαλσοβινισμού συνδέεται με κανένα προηγούμενο ρεύμα του σοσιαλισμού; Δεύτερο, ποια σχέση υπάρχει, από την άποψη των πραγματικών πολιτικών διαιρέσεων, ανάμεσα στη σημερινή διαίρεση των σοσιαλιστών σε αντιπάλους και υπερασπιστές του σοσιαλσοβινισμού και στην πλατιά διαίρεση, που προηγήθηκε ιστορικά;

Λέγοντας σοσιαλσοβινισμό, εννοούμε την παραδοχή υπεράσπισης της πατρίδας στο σημερινό ιμπεριαλιστικό πόλεμο, τη δικαιολόγηση της συμμαχίας των σοσιαλιστών με την αστική τάξη και τις κυβερνήσεις των χωρών «τους» σ' αυτόν τον πόλεμο, την άρνηση προπαγάνδισης και υποστήριξης των προλεταριακών επαναστατικών εκδηλώσεων ενάντια στη «δική τους» αστική τάξη κ.τ.λ. Είναι εντελώς ολοφάνερο ότι το βασικό ιδεολογικοπολιτικό περιεχόμενο του σοσιαλσοβινισμού συμπίπτει απόλυτα με τις βάσεις του οπορτουνισμού. Είναι ένα και το ίδιο ρεύμα. Ο οπορτουνισμός, μέσα στις συνθήκες του πολέμου του 1914 – 1915 γεννάει ακριβώς το σοσιαλσοβινισμό. Το κύριο ζήτημα στον οπορτουνισμό είναι η ιδέα της συνεργασίας των τάξεων. Ο πόλεμος οδηγεί ως το τέλος αυτήν την ιδέα, προσθέτοντας ταυτόχρονα στους συνηθισμένους παράγοντες και στα συνηθισμένα κίνητρά της μια ολόκληρη σειρά από έκτακτους παράγοντες και κίνητρα, εξαναγκάζοντας με τις απειλές και τη βία τη μικροαστική και σκόρπια μάζα να συνεργαστεί με την αστική τάξη: το περιστατικό αυτό μεγαλώνει, όπως είναι φυσικό, τον κύκλο των οπαδών του οπορτουνισμού και εξηγεί απόλυτα το πέρασμα πολλών χτεσινών ριζοσπαστών σ' αυτό το στρατόπεδο.

Οπορτουνισμός σημαίνει να θυσιάζονται τα ζωτικά συμφέροντα των μαζών στα προσωρινά συμφέροντα μιας ασήμαντης μειοψηφίας εργατών ή, μ' άλλα λόγια, σημαίνει συμμαχία μιας μερίδας εργατών με την αστική τάξη ενάντια στη μάζα του προλεταριάτου. Ο πόλεμος κάνει αυτή τη συμμαχία πεντακάθαρη και αναγκαστική. Ο οπορτουνισμός γεννήθηκε μέσα σε δεκαετίες από τις ιδιομορφίες μιας εποχής ανάπτυξης του καπιταλισμού, όπου η σχετικά ειρηνική και πολιτισμένη ζωή ενός στρώματος προνομιούχων εργατών «αστοποιούσε» αυτούς τους εργάτες, τους έδινε ορισμένα ψίχουλα από τα κέρδη του δικού τους, του εθνικού κεφαλαίου και τους αποσπούσε από τις συμφορές, από τα βάσανα και τις επαναστατικές διαθέσεις της μάζας, που ήταν καταδικασμένη στην καταστροφή και στην αθλιότητα. Ο ιμπεριαλιστικός πόλεμος είναι η άμεση συνέχιση και η

ολοκλήρωση της κατάστασης αυτής πραγμάτων, γιατί είναι πόλεμος για τα προνόμια των κυρίαρχων εθνών, για το ξαναμοίρασμα των αποικιών μεταξύ τους, για την κυριαρχία τους πάνω στα άλλα έθνη. Η υπεράσπιση και η στερέωση της προνομιακής θέσης των μικροαστών ή της αριστοκρατίας (και της γραφειοκρατίας) της εργατικής τάξης σαν «στρώματος ανώτερου» – αυτή είναι η φυσιολογική συνέχεια των μικροαστικών – οπορτουνιστικών ελπίδων και της αντίστοιχης τακτικής στον καιρό του πολέμου, αυτή είναι η οικονομική βάση του σοσιαλιμπεριαλισμού των ημερών μας¹. Και, εννοείται, η δύναμη της συνήθειας, η ρουτίνα μιας σχετικά ειρηνικής εξέλιξης, οι εθνικές προλήψεις, ο φόβος των απότομων στροφών και η έλλειψη πίστης σ' αυτές τις στροφές – όλα αυτά έπαιξαν το ρόλο τους σαν πρόσθετοι παράγοντες και έκαναν να δυναμώσει και ο οπορτουνισμός και ο υποκριτικός και δειλός συμβιβασμός μαζί του, συμβιβασμός δήθεν για λίγο μόνο καιρό, για ειδικές μόνο αιτίες και αφορμές. Ο πόλεμος άλλαξε τη μορφή του οπορτουνισμού που τον έθρεψαν δεκαετίες, τον ανέβασε σε υψηλότερο σκαλοπάτι, αύξησε τον αριθμό και την ποικιλομορφία των αποχρώσεών του, πλήθυνε τις γραμμές των οπαδών του, πλούτισε τα επιχειρήματά τους μ' ένα σωρό καινούργια σοφίσματα, συγχώνεψε, μπορούμε να πούμε, με το βασικό ρεύμα του οπορτουνισμού πολλά καινούργια ρεύματα και ρευματάκια, το βασικό όμως ρεύμα δεν εξαφανίστηκε. Κάθε άλλο.

Ο σοσιαλσοβινισμός είναι ένας οπορτουνισμός που έχει ωριμάσει σε τέτοιο βαθμό, ώστε έγινε αδύνατο να εξακολουθεί να υπάρχει αυτό το αστικό απόστημα μέσα στα σοσιαλιστικά κόμματα με την προηγούμενη μορφή του.

Οι άνθρωποι που δε θέλουν να δουν τη στενότητα και αδιάσπαστη σύνδεση του σοσιαλσοβινισμού με τον οπορτουνισμό, πιάνονται από ξεχωριστές περιπτώσεις και «περιστατικά» – όπως λ.χ. ότι ο τάδε οπορτουνιστής έγινε διεθνιστής και ο τάδε ριζοσπάστης έγινε σοβινιστής. Αυτό όμως δεν μπορεί στην πραγματικότητα να αποτελέσει σοβαρό επιχείρημα στο ζήτημα για την ανάπτυξη των ρευμάτων. Πρώτο, η οικονομική βάση του σοβινισμού και του οπορτουνισμού μέσα στο εργατικό κίνημα είναι μία και η αυτή: Συμμαχία των ολιγάριθμων ανώτερων στρωμάτων του προλεταριάτου και των μικροαστών, που απολαμβάνουν τα ψίχουλα από τα προνόμια του εθνικού «τους» κεφαλαίου ενάντια στη μάζα των προλεταρίων, στη μάζα των εργαζομένων και των καταπιεζομένων γενικά. Δεύτερο, το ιδεολογικοπολιτικό περιεχόμενο και των δύο ρευμάτων είναι ένα και το αυτό. Τρίτο, γενικά και στο σύνολο η παλιά διαίρεση των σοσιαλιστών σε οπορτουνιστικό και επαναστατικό ρεύμα, διαίρεση χαρακτηριστική για την εποχή της ΙΙ Διεθνούς (1889 – 1914), αντιστοιχεί στην καινούργια διαίρεση σε σοβινιστές και διεθνιστές.

Για να πειστούμε για την ορθότητα αυτής της τελευταίας θέσης, πρέπει να θυμηθούμε τον κανόνα ότι στις κοινωνικές επιστήμες (όπως και γενικά σε κάθε επιστήμη) πρόκειται για μαζικά φαινόμενα και όχι για ξεχωριστές περιπτώσεις. Ας πάρουμε 10 χώρες της Ευρώπης: τη Γερμανία, την Αγγλία, τη Ρωσία, την Ιταλία, την Ολλανδία, τη Σουηδία, τη Βουλγαρία, την Ελβετία, τη Γαλλία και το Βέλγιο. Στις πρώτες 8 χώρες η καινούργια διαίρεση των σοσιαλιστών (με βάση το

διεθνισμό) αντιστοιχεί στην παλιά (με βάση τον οπορτουνισμό): στη Γερμανία το φρούριο του οπορτουνισμού, το περιοδικό Μηνιαία «Σοσιαλιστική Επιθεώρηση» («Sozialistische Monatshefte») έγινε το φρούριο του σοβινισμού. Τις ιδέες του διεθνισμού τις υποστηρίζουν οι άκροι αριστεροί. Στην Αγγλία, στο Βρετανικό Σοσιαλιστικό Κόμμα περίπου τα 3/7 είναι διεθνιστές (66 ψήφοι υπέρ του διεθνιστικού σχεδίου απόφασης έναντι 84, σύμφωνα με τους τελευταίους υπολογισμούς) και στο συνασπισμό των οπορτουνιστών (Εργατικό Κόμμα + Φαβιανοί + Ανεξάρτητο Εργατικό Κόμμα) λιγότεροι από το 1/7 είναι διεθνιστές². Στη Ρωσία, ο βασικός πυρήνας των οπορτουνιστών, το περιοδικό «Νάσα Ζαριά» των λικβινταριστών, έγινε ο βασικός πυρήνας των σοβινιστών. Ο Πλεχάνοφ με τον Αλέξινσκι κάνουν περισσότερο θόρυβο, εμείς όμως ξέρουμε, έστω και μόνο από την πείρα της πενταετίας 1910 – 1914, ότι είναι ανίκανοι να κάνουν συστηματική προπαγάνδα μέσα στις μάζες της Ρωσίας. Ο βασικός πυρήνας των διεθνιστών της Ρωσίας είναι ο «πραβντισμός» και η Ρωσική σοσιαλδημοκρατική εργατική κοινοβουλευτική ομάδα, σαν εκπρόσωπος των πρωτοπόρων εργατών, που αναδημιούργησαν το κόμμα το Γενάρη του 1912.

Στην Ιταλία, το κόμμα του Μπισολάτι και Σία, καθαρά οπορτουνιστικό, έγινε σοβινιστικό. Ο διεθνισμός εκπροσωπείται από το εργατικό κόμμα. Οι μάζες των εργατών είναι υπέρ αυτού του κόμματος. Οι οπορτουνιστές, οι κοινοβουλευτικοί άνδρες, οι μικροαστοί είναι υπέρ του σοβινισμού. Στην Ιταλία, η εκλογή μπορούσε για πολλούς μήνες να είναι ελεύθερη και η εκλογή δεν έγινε τυχαία, αλλά σύμφωνα με τη διαφορά της ταξικής θέσης του προλετάριου που δουλεύει στις μάζες και των μικροαστικών στρωμάτων.

Στην Ολλανδία, το οπορτουνιστικό κόμμα του Τρούλστρα συμβιβάζεται με το σοβινισμό γενικά (δεν πρέπει να μας ξεγελάει το γεγονός ότι στην Ολλανδία οι μικροαστοί, όπως και οι μεγαλοαστοί, μισούν εξαιρετικά τη Γερμανία, που θα ήταν ικανή μάλλον να τους «καταπιεί»). Συνεπεί, ειλικρινείς, φλογερούς διεθνιστές από πεποίθηση έδωσε το μαρξιστικό κόμμα με επικεφαλής τον Γκόρτερ και τον Πάνεκουκ. Στη Σουηδία, ο οπορτουνιστής ηγέτης Μπράντινγκ αγανακτεί, γιατί κατηγορούνται οι Γερμανοί σοσιαλιστές για προδοσία και ο ηγέτης των αριστερών Χέγκκλουντ δηλώνει ότι μέσα στους οπαδούς του υπάρχουν άνθρωποι που βλέπουν ακριβώς έτσι τα πράγματα (βλ. τη «Σοτσιάλ – Ντεμοκράτ», αρ. φύλ. 36). Στη Βουλγαρία, οι αντίπαλοι του οπορτουνισμού, οι «τεσνιάκοι» κατηγορούν από τον Τύπο, στο όργανό τους («Νόβο Βρέμε»³) τους Γερμανούς σοσιαλδημοκράτες ότι «έκαναν βρωμιά». Στην Ελβετία, οι οπαδοί του οπορτουνιστή Γκρόιλιχ έχουν την τάση να δικαιολογήσουν τους Γερμανούς σοσιαλδημοκράτες (βλ. το όργανό τους «Λαϊκό Δίκαιο» της Ζυρίχης), ενώ οι οπαδοί του ασύγκριτα πιο ριζοσπαστικού Ρ. Γκριμ έκαναν την εφημερίδα της Βέρνης («Berner Tagwacht») όργανο των Γερμανών αριστερών. Εξαίρεση αποτελούν μόνο οι δυο χώρες από τις 10, η Γαλλία και το Βέλγιο κι εδώ όμως παρατηρούμε, κυρίως, όχι ανυπαρξία διεθνιστών, αλλά υπερβολική (εν μέρει για λόγους πολύ ευνόητους) αδυναμία και κατάπτωσή τους. Ας μην ξεχνάμε ότι ο ίδιος ο Βαγιάν ομολόγησε στη «L' Humanité» πως έχει πάρει από αναγνώστες του γράμματα με διεθνιστικό πνεύμα, από τα οποία δε δημοσίευσε κανένα αυτούσιο!

Παίρνοντας κανείς τα ρεύματα και τις κατευθύνσεις στο σύνολό τους, δεν μπορεί παρά να παραδεχτεί ότι η οπορτουνιστική ακριβώς πτέρυγα του ευρωπαϊκού σοσιαλισμού είναι εκείνη που πρόδωσε το σοσιαλισμό και πέρασε στο σοβινισμό. Από πού προέρχεται η δύναμή της, η φαινομενική της παντοδυναμία μέσα στα επίσημα κόμματα; Ο Κάουτσκι που ξέρει πολύ θαυμάσια να βάζει ιστορικά προβλήματα, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για την αρχαία Ρώμη και για παρόμοια θέματα που δεν βρίσκονται πολύ κοντά στην τρέχουσα ζωή, τώρα που η υπόθεση αφορά τον ίδιο, προσποιείται υποκριτικά πως δεν το καταλαβαίνει. Το πράγμα όμως είναι πεντακάθαρο. Η τεράστια δύναμη που διαθέτουν οι οπορτουνιστές και οι σοβινιστές προέρχεται από τη συμμαχία τους με την αστική τάξη, με τις κυβερνήσεις και τα γενικά επιτελεία. Σε μας, στη Ρωσία, πολύ συχνά το ξεχνούν αυτό και παίρνουν τα πράγματα έτσι: οι οπορτουνιστές είναι ένα τμήμα των σοσιαλιστικών κομμάτων, πάντα υπήρχαν και θα υπάρχουν δυο πτέρυγες των άκρων σ' αυτά τα κόμματα, όλο το ζήτημα είναι να αποφεύγονται οι «ακρότητες» κ.τ.λ. κ.τ.λ., όπως γράφουν σ' όλες τις συνταγές τους οι φιλισταίοι.

Στην πραγματικότητα, το γεγονός ότι οι οπορτουνιστές ανήκουν τυπικά στα εργατικά κόμματα δεν αποκλείει καθόλου το ότι είναι – αντικειμενικά – πολιτικό απόσπασμα της αστικής τάξης, διοχετευτές της επιρροής της, πράκτορες της μέσα στο εργατικό κίνημα. Όταν ο οπορτουνιστής Ζίντεκουμ, που απέκτησε δόξα Ηρόστρατου, έδειξε παραστατικά την κοινωνική, την ταξική αυτή αλήθεια, πολλοί αφελείς έμειναν με ανοιχτό το στόμα. Οι Γάλλοι σοσιαλιστές και ο Πλεχάνοφ άρχισαν να δείχνουν με το δάκτυλο τον Ζίντεκουμ, αν και θα ήταν αρκετό ο Βαντερβέλντε, ο Σαμπά και ο Πλεχάνοφ να ρίξουν μια ματιά στον καθρέφτη, για να δουν ακριβώς τον Ζίντεκουμ με λιγάκι διαφορετική εθνική όψη. Τα μέλη της ΚΕ του γερμανικού κόμματος («Φόρσταντ»), που επαινούν τον Κάουτσκι και που τους επαινεί ο Κάουτσκι, βιάστηκαν να δηλώσουν προσεκτικά, σεμνά και ευγενικά (χωρίς να κατονομάζουν τον Ζίντεκουμ) ότι «δε συμφωνούν» με τη γραμμή του Ζίντεκουμ.

Αυτό είναι γελοίο, γιατί στην πραγματικότητα στην τρέχουσα πολιτική του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος της Γερμανίας ο Ζίντεκουμ, και μόνο αυτός, αποδείχτηκε στην αποφασιστική στιγμή πιο ισχυρός από εκατό Χάαζε και Κάουτσκι (όπως μόνο του το περιοδικό «Νάσα Ζαριά» είναι πιο ισχυρό απ' όλα τα ρεύματα του συνασπισμού των Βρυξελλών που φοβούνται τη διάσπαση μαζί του).

Γιατί; Ακριβώς γιατί πίσω από τις πλάτες του Ζίντεκουμ στέκεται η αστική τάξη, η κυβέρνηση και το γενικό επιτελείο μιας μεγάλης Δύναμης. Αυτοί υποστηρίζουν την πολιτική του Ζίντεκουμ με χίλιους δυο τρόπους, ενώ την πολιτική των αντιπάλων του την καταπολεμούν με όλα τα μέσα, μέχρι τη φυλακή και τις εκτελέσεις. Η φωνή του Ζίντεκουμ ακούγεται χάρη στον αστικό Τύπο που τη μεταδίνει με εκατομμύρια αντίτυπα εφημερίδων (όπως και η φωνή του Βαντερβέλντε, του Σαμπά, του Πλεχάνοφ), ενώ η φωνή των αντιπάλων του δεν μπορεί ν' ακουστεί από το νόμιμο Τύπο, γιατί υπάρχει στον κόσμο στρατιωτική λογοκρισία!

Όλοι είναι σύμφωνοι πως ο οπορτουνισμός δεν είναι κάτι το τυχαίο, δεν είναι σφάλμα, δεν είναι αστοχία, δεν είναι προδοσία ορισμένων ατόμων, αλλά κοινωνικό προϊόν μιας ολόκληρης ιστορικής εποχής: Δεν εμβαθύνουν όμως όλοι στη σημασία αυτής της αλήθειας. Τον οπορτουνισμό τον έθρεψε ο λεγκαλισμός. Τα εργατικά κόμματα της εποχής του 1889 – 1914 όφειλαν να χρησιμοποιήσουν την αστική νομιμότητα. Όταν ήρθε η κρίση, όφειλαν να περάσουν στην παράνομη δουλειά (και ένα τέτοιο πέρασμα δεν μπορεί να γίνει παρά με τη μεγαλύτερη ενεργητικότητα και αποφασιστικότητα συνδυασμένη με σειρά από στρατηγήματα). Για να εμποδιστεί αυτό το πέρασμα, αρκεί ένας μόνο Ζίντεκουμ, γιατί τον Ζίντεκουμ τον ακολουθεί, για να μιλήσουμε ιστορικοφιλοσοφικά, όλος ο «παλιός κόσμος», γιατί αυτός, ο Ζίντεκουμ, πάντα πρόδινε και πάντα θα προδίνει στην αστική τάξη, για να μιλήσουμε πρακτικά – πολιτικά, όλα τα στρατιωτικά σχέδια του ταξικού της εχθρού.

Είναι γεγονός ότι ολόκληρο το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα της Γερμανίας (το ίδιο αφορά και τους Γάλλους κ.τ.λ.) κάνει μόνο ό,τι είναι αρεστό στον Ζίντεκουμ, ή ό,τι μπορεί να είναι ανεκτό από τον Ζίντεκουμ. Τίποτε άλλο δεν μπορεί να γίνει νόμιμα. Ό,τι τίμιο, πραγματικά σοσιαλιστικό, γίνεται μέσα στο Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα της Γερμανίας, γίνεται ενάντια στα κέντρα του, παρακάμπτοντας την ΚΕ του και το Κεντρικό Όργανό του, γίνεται κατά παράβαση της οργανωτικής πειθαρχίας, γίνεται φραξιονιστικά εξ ονόματος των ανώνυμων νέων κέντρων του νέου κόμματος, όπως είναι ανώνυμη λογουχάρη η έκκληση των Γερμανών «αριστερών» που δημοσιεύτηκε στη «Berliner Tagwacht» της 31 του Μάη αυτού του χρόνου⁴. Στην πραγματικότητα, αναπτύσσεται, δυναμώνει και οργανώνεται ένα νέο κόμμα, κόμμα πραγματικά εργατικό, πραγματικά επαναστατικό – σοσιαλδημοκρατικό κι όχι το παλιό, σαπισμένο, εθνικοφιλελεύθερο κόμμα των Λέγκιν – Ζίντεκουμ – Κάουτσκι – Χάαζε – Σάιντεμαν και Σία⁵.

Γι' αυτό ο οπορτουνιστής Monitor στα συντηρητικά «Πρωσικά Χρονικά» είπε χωρίς να το θέλει μια βαθιά ιστορική αλήθεια, όταν δήλωσε ότι θα ήταν επιζήμιο για τους οπορτουνιστές (διάβαζε: την αστική τάξη), αν η σημερινή σοσιαλδημοκρατία τραβούσε δεξιά, γιατί τότε οι εργάτες θα την εγκατέλειπαν. Οι οπορτουνιστές (και η αστική τάξη) χρειάζονται ακριβώς το σημερινό κόμμα που συνενώνει τη δεξιά και την αριστερή πτέρυγα και εκπροσωπείται επίσημα από τον Κάουτσκι, ο οποίος ξέρει να συμβιβάζει τα πάντα στον κόσμο με φράσεις στρωτές και «εντελώς μαρξιστικές». Στα λόγια σοσιαλισμός και επαναστατικότητα για το λαό, για τη μάζα, για τους εργάτες. Στην πράξη όμως ζιντεκουμισμός, δηλ. προσχώρηση στην αστική τάξη σε στιγμές κάθε σοβαρής κρίσης. Λέμε: κάθε κρίσης, γιατί όχι μόνο σε περίπτωση πολέμου, μα και σε περίπτωση οποιασδήποτε σοβαρής πολιτικής απεργίας και η «φεουδαρχική» Γερμανία και η «ελευθεροκοινοβουλευτική» Αγγλία ή Γαλλία θα επιβάλουν αμέσως, με το ένα ή το άλλο όνομα, το στρατιωτικό νόμο. Γι' αυτό το πράγμα δεν μπορεί ν' αμφιβάλλει κανένας που είναι στα λογικά του και έχει γερή μνήμη.

Από δω βγαίνει η απάντηση στο ερώτημα που τέθηκε παραπάνω: πώς να παλέψουμε ενάντια στο σοσιαλσοβινισμό; Ο σοσιαλσοβινισμός είναι ένας οπορτουνισμός που έχει τόσο ωριμάσει, τόσο δυναμώσει και αποθρασυνθεί στη μακρόχρονη περίοδο του σχετικά «ειρηνικού» καπιταλισμού, τόσο καθαρά έχει διαγραφεί η ιδεολογικοπολιτική του φυσιογνωμία και έχει τόσο στενά συνδεθεί με την αστική τάξη και τις κυβερνήσεις, ώστε δεν μπορεί να γίνει ανεκτή η ύπαρξη ενός τέτοιου ρεύματος μέσα στα σοσιαλδημοκρατικά εργατικά κόμματα. Αν μπορείς επιτέλους να ανέχεσαι λεπτές και αδύνατες σόλες, όταν βαδίζεις στα πολιτισμένα πεζοδρόμια μιας μικρής επαρχιακής πόλης, δεν μπορείς να κάνεις χωρίς χοντρές σόλες με καρφιά, όταν ανεβαίνεις σε βουνό. Ο σοσιαλισμός της Ευρώπης πέρασε το σχετικό ειρηνικό στάδιό του, το περιορισμένο σε στενά εθνικά πλαίσια. Με τον πόλεμο του 1914-1915 μπήκε στο στάδιο της επαναστατικής δράσης και η πλήρης ρήξη με τον οπορτουνισμό, το διώξιμό του από τα εργατικά κόμματα έχουν αναμφισβήτητα ωριμάσει.

Εννοείται, ότι απ' αυτόν τον καθορισμό των καθηκόντων, που βάζει μπροστά στο σοσιαλισμό η νέα εποχή της παγκόσμιας ανάπτυξής του, δεν προκύπτει ακόμη άμεσα με ποιαν ακριβώς ταχύτητα και με ποιες ακριβώς μορφές θα εξελιχθεί σε κάθε χώρα το προτσές του χωρισμού των εργατικών επαναστατικών-σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων από τα μικροαστικά – οπορτουνιστικά κόμματα. Από δω, όμως, προκύπτει η ανάγκη να κατανοηθεί καθαρά ότι ένας τέτοιος χωρισμός είναι αναπόφευκτος και να κατευθύνεται όλη η πολιτική των εργατικών κομμάτων ακριβώς μ' αυτό το πρίσμα. Ο πόλεμος του 1914-1915 αποτελεί μια τόσο μεγάλη καμπή της ιστορίας, ώστε η στάση απέναντι στον οπορτουνισμό δεν μπορεί να παραμείνει η παλιά. Δεν μπορείς να σβήσεις εκείνο που υπήρξε, δεν μπορείς να εξαλείψεις ούτε από τη συνείδηση των εργατών, ούτε από την πείρα της αστικής τάξης, ούτε από τις πολιτικές κατακτήσεις της εποχής μας γενικά, το γεγονός ότι μέσα στα εργατικά κόμματα οι οπορτουνιστές τη στιγμή της κρίσης αποδείχτηκαν ο πυρήνας των στοιχείων που πέρασαν με το μέρος της αστικής τάξης. Ο οπορτουνισμός – αν τον κρίνουμε σε πανευρωπαϊκή κλίμακα – ήταν πριν από τον πόλεμο σαν να λέμε σε εφηβική ηλικία. Με τον πόλεμο ανδρώθηκε οριστικά και δεν μπορείς να τον ξανακάνεις «αθώο» και έφηβο. Ωρίμασε ένα ολόκληρο κοινωνικό στρώμα από κοινοβουλευτικούς άνδρες, δημοσιογράφους, υπαλλήλους του εργατικού κινήματος, προνομιούχους υπαλλήλους και ορισμένες ομάδες του προλεταριάτου, στρώμα που αναπτύχθηκε σαν ένα σώμα μαζί με την εθνική του αστική τάξη και που ήξερε να το εκτιμήσει όσο το δυνατό καλύτερα και να το «προσαρμόσει» στον εαυτό της αυτή η αστική τάξη. Ο τροχός της ιστορίας δεν μπορεί ούτε να γυρίσει προς τα πίσω, ούτε να σταματήσει – μπορεί και πρέπει να τραβάει κανείς άφοβα μπροστά, από τις προπαρασκευαστικές, νόμιμες, αιχμάλωτες στον οπορτουνισμό οργανώσεις της εργατικής τάξης στις επαναστατικές οργανώσεις του προλεταριάτου, που ξέρουν να μην περιορίζονται στη νομιμότητα και είναι ικανές να εξασφαλίσουν τον εαυτό τους από την οπορτουνιστική προδοσία, στις οργανώσεις του προλεταριάτου που ορθώνεται στον «αγώνα για την εξουσία», στον αγώνα για την ανατροπή της αστικής τάξης.

Από δω φαίνεται, ανάμεσα στ' άλλα, πόσο λαθεμένα βλέπουν τα πράγματα όσοι τυφλώνουν τη συνείδησή τους και τη συνείδηση των εργατών με το ερώτημα: τι θα γίνει με τις διάσημες αυθεντίες της ΙΙ Διεθνούς, με τον Γκεντ, τον Πλεχάνοφ,

τον Κάουτσκι κ.τ.λ. Στην πραγματικότητα, αυτό δεν αποτελεί πρόβλημα: αν τα πρόσωπα αυτά δεν καταλάβουν τα καινούργια καθήκοντα, είναι υποχρεωμένα να μείνουν στην άκρη ή να παραμείνουν αιχμάλωτοι των οπορτουνιστών, όπως είναι αυτή τη στιγμή. Αν, πάλι, απαλλαγούν από την «αιχμαλωσία», ζήτημα είναι αν θα συναντήσουν πολιτικά εμπόδια για την επιστροφή τους στο στρατόπεδο των επαναστατών. Πάντως, είναι ανόητο να αντικαθιστά κανείς το ζήτημα της πάλης των ρευμάτων και της εναλλαγής των εποχών του εργατικού κινήματος με το ζήτημα του ρόλου ορισμένων χωριστών ατόμων.

Παραπομπές:

1. Μερικά παραδείγματα για να φανεί πιο καθαρά πώς οι ιμπεριαλιστές και οι αστοί δίνουν μεγάλη σημασία στα προνόμια του «κυρίαρχου έθνους» και στα εθνικά προνόμια για τη διάσπαση των εργατών και την απόσπασή τους από το σοσιαλισμό. Ο Άγγλος ιμπεριαλιστής Λούκας στο έργο του: «Η Μεγάλη Ρώμη και η Μεγάλη Βρετανία» (Οξφόρδη, 1912) αναγνωρίζει την ανισοτιμία των ερυθρόδερμων μέσα στη σύγχρονη Βρετανική Αυτοκρατορία (σελ. 96-97) και παρατηρεί: «Στην Αυτοκρατορία μας, όταν οι λευκοί εργάτες δουλεύουν δίπλα στους ερυθρόδερμους, δεν δουλεύουν σαν σύντροφοι, μα ο λευκός είναι μάλλον επιστάτης του ερυθρόδερμου» (98). – Ο Ερβιν Μπέλγκερ, πρώην γραμματέας της αυτοκρατορικής ένωσης ενάντια στους σοσιαλδημοκράτες, στην μπροσούρα του: «Η σοσιαλδημοκρατία μετά τον πόλεμο» (1915) επαινεί τη στάση των σοσιαλδημοκρατών, δηλώνοντας ότι πρέπει να γίνουν «καθαρά εργατικό κόμμα» (43), «εθνικό», «γερμανικό εργατικό κόμμα» (45), χωρίς «διεθνιστικές, ουτοπικές» «επαναστατικές» ιδέες (44). – Ο Γερμανός ιμπεριαλιστής Σαρτόριους φόν Βάλτερσχάουζεν στο έργο του για την τοποθέτηση κεφαλαίων στο εξωτερικό (1907) επιπλήττει τους Γερμανούς σοσιαλδημοκράτες, γιατί αγνοούν το «εθνικό αγαθό» (438) – που συνίσταται στην αρπαγή αποικιών – και επαινεί τους Άγγλους εργάτες για το «ρεαλισμό» τους, λογουχάρη, για την πάλη τους ενάντια στη μετανάστευση. Ο Γερμανός διπλωμάτης Ρυντόρφερ στο βιβλίο του για τις βάσεις της παγκόσμιας πολιτικής υπογραμμίζει το πασίγνωστο γεγονός ότι η διεθνοποίηση του κεφαλαίου δεν εξαλείφει καθόλου την οξυμένη πάλη των εθνικών κεφαλαίων για την εξουσία, για την επιρροή, για την «πλειοψηφία των μετοχών» (161) και σημειώνει ότι η οξυμένη αυτή πάλη τραβάει τους εργάτες (175). Στο βιβλίο αναγράφεται η χρονολογία: Οχτώβρης 1913 και ο συγγραφέας μιλάει με μεγάλη σαφήνεια για τα «συμφέροντα του κεφαλαίου» (157), που τα θεωρεί αιτία των σύγχρονων πολέμων και αναφέρει ότι το ζήτημα της «εθνικής τάσης» γίνεται το «βασικό ζήτημα» του σοσιαλισμού (176) και ότι δεν υπάρχει λόγος οι κυβερνήσεις να φοβούνται τις διεθνιστικές εκδηλώσεις των σοσιαλδημοκρατών (177), που στην πράξη γίνονται όλο και πιο εθνικές (103, 110, 176). Ο διεθνής σοσιαλισμός θα νικήσει, αν αποσπάσει τους εργάτες από την επιρροή της εθνότητας, γιατί μόνο με τη βία δε γίνεται τίποτε, θα υποστεί όμως ήττα, αν το εθνικό αίσθημα επικρατήσει (173-174).

2. Συνήθως γίνεται σύγκριση μόνο του «Ανεξάρτητου εργατικού κόμματος» με το «Βρετανικό σοσιαλιστικό κόμμα». Αυτό δεν είναι σωστό. Δεν πρέπει να παίρνουμε τις οργανωτικές μορφές, αλλά την ουσία του ζητήματος. Πάρτε τις καθημερινές εφημερίδες: ήταν δύο – η μια («Daily Herald») του Βρετανικού σοσιαλιστικού κόμματος και η άλλη («Daily Citizen») του συνασπισμού των ομορτουμιστών. Οι καθημερινές εφημερίδες εκφράζουν την πραγματική δουλειά προπαγάνδας, ζύμωσης και οργάνωσης.
3. «Νέοι Καιροί» («Νόβο Βρέμε») – περιοδικό, επιστημονικο-θεωρητικό όργανο της επαναστατικής πτέρυγας της σοσιαλδημοκρατίας της Βουλγαρίας («τεσνιάκοι»). Ιδρύθηκε από τον Ντ. Μπλαγκόγεφ το 1897 στη Φιλιππούπολη. Αργότερα η έκδοσή του μεταφέρθηκε στη Σόφια. Από το 1903 το περιοδικό αυτό έγινε όργανο του Εργατικού Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος της Βουλγαρίας («τεσνιάκων»). Εβγαίνε ως το Φλεβάρη του 1916. Κατόπιν, το περιοδικό ξανάρχισε την έκδοσή του το 1919. Διευθυντής του περιοδικού ήταν ο Ντ. Μπλαγκόγεφ και συνεργάτες του οι Γκ. Γκεοργκίεφ, Γκ. Κίρκοφ, Χ. Καμπακτσιέφ, Β. Κολάροφ, Τ. Πετρόφ και άλλοι. Κλείστηκε το 1923 από την αντιδημοκρατική κυβέρνηση της Βουλγαρίας. Από το 1947 το «Νόβο Βρέμε» είναι μηνιαίο θεωρητικό όργανο της ΚΕ του Κομμουνιστικού Κόμματος της Βουλγαρίας.
4. Πρόκειται για την έκκληση που έγραψε ο Κ. Λίμπκνεχτ «Der Hauptfeind steht im eigenem Land!» («Ο κύριος εχθρός βρίσκεται στην ίδια μας τη χώρα!»). Η έκκληση δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Berliner Tagwacht αρ. φύλ. 123 της 31 του Μάη 1915, με τον τίτλο «Ein kraftiger Mahnruf».
5. Είναι εξαιρετικά χαρακτηριστικό εκείνο που έγινε πριν από την ιστορική ψηφοφορία της 4ης Αύγουστου. Το επίσημο κόμμα σκέπασε αυτήν την ψηφοφορία με τον πέπλο της γραφειοκρατικής υποκρισίας: Η πλειοψηφία αποφάσισε και όλοι ψήφισαν σαν ένας άνθρωπος υπέρ. Ο Στρέμπελ όμως στο περιοδικό «Die Internationale» ξεσκέπασε την υποκρισία και είπε την αλήθεια. Στην κοινοβουλευτική ομάδα της σοσιαλδημοκρατίας υπήρχαν δυο ομάδες που ήρθαν με έτοιμο τελεσίγραφο, δηλ. με φραξιονιστικό, δηλ. με διασπαστικό σχέδιο απόφασης. Η μια ομάδα, η ομάδα των ομορτουμιστών, περίπου 30 άτομα, είχε αποφασίσει να ψηφίσει οπωσδήποτε υπέρ. Η άλλη, η αριστερή, κάπου 15 άτομα, είχε αποφασίσει – λιγότερο σταθερά – να ψηφίσει κατά. Όταν το «κέντρο» ή ο «βάλτος», μην έχοντας καμιά σταθερή θέση, ψήφισε μαζί με τους ομορτουμιστές, οι αριστεροί κατατροπώθηκαν και... υποτάχθηκαν! Η «ενότητα» της γερμανικής σοσιαλδημοκρατίας είναι καθαρή υποκρισία, που καλύπτει στην πράξη την αναπόφευκτη υποταγή της στα τελεσίγραφα των ομορτουμιστών.